

foreningen 2 foreldre

Deres ref
14/808 - LKR

Vår ref

Dato
15.09.14

Justis- og beredskapsdepartementet
Sivilavdelingen
Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo
postmottak@jd.dep.no

Høringsuttalelse fra Foreningen 2 Foreldre – Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortførings saker i Norge

Sammendrag

Foreningen 2 Foreldre (F2F) er en interesseorganisasjon som jobber for å skape trygge familieforhold for barn med to hjem. Foreningen mener at trygge familieforhold er felles foreldreskap, felles foreldreansvar og en rettslig og reell beskyttelse av barnets forhold til begge biologiske foreldre. I forlengelsen av dette jobber Foreningen 2 Foreldre blant annet for reell beskyttelse av samværsretten, sikring av kontakt mellom barn og foreldre umiddelbart etter samlivsbrudd og en offentlig informasjonsplikt til begge foreldre om forhold som vedrører barnets ve og vel.

Interesseorganisasjonen prioriterer rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser for å få gjennomslag for våre visjoner om likeverdig foreldreskap som norm. Barnebortføringsloven, Haag-konvensjonen av 1980 og 1996 berører kjerneområdet av foreningens visjoner.

Norsk barnelovgivning bør være oppdatert, og tilpasset internasjonale forhold. Barnebortføring er i dag et problem både innenlands og utenlands. Grenseoppgangen mellom legitim flytting med felles barn og barnebortføring er ofte uklar. Valg av hvilket land barnet skal bo i sorterer under foreldreansvaret. Ved flytting med felles barn innenlands har imidlertid bostedsforelder ensidig siste ordet. Det at flytting innenlands ikke krever samværsforelders samtykke, og at loven åpner for å handle uten å avklare et så viktig spørsmål som barnets bosted med den andre forelder, smitter også over på utenlandsflytting og skaper unødvendig uro og kompliserte saker.

F2F mener at tilbakeføring ved ulovlig bortføring i størst mulig grad bør gjøres "automatisk" og på en slik måte at foreldrenes rettslige posisjon gjenopprettes til slik den var før en lovstridig bortføring.

Postadresse: Postboks 94
1451 Nesoddtangen

Telefon: 88 00 88 45
E-post: post@f2f.no
Web: www.f2f.no

foreningen 2 foreldre

Prosessbyrden ved foreldretvister bør ligge på den som ønsker en endring i barnets situasjon, og på den som har brutt loven, ikke på den andre forelderen som ønsker å opprettholde barnets status quo. Et barn bør i kortest mulig tid av sitt liv oppleve å leve i en uavklart rettslig stilling i forhold til bosted og foreldretilknytning.

En rekke av de problemene som tas opp i denne og andre rapporter om rettslig behandling av barnesaker er konsekvenser av en utydelig og lite konsekvent lovgivning.

Haag konvensjonene om barne bortføring har til hensikt å gjenskape opprinnelig rettslig situasjon raskest mulig. Norge bør slutte seg til og gjennom praksis følge opp disse konvensjonene, uten særlige forbehold, slik at prosessene rundt tilbakeføring av ulovlig bortførte barn normalt gjennomføres mest mulig strømlinjeformet og raskt.

F2Fs holdning til barne bortføringssaker kan oppsummeres slik:

- Barn har som utgangspunkt rett til et familieliv med begge sine foreldre og begge familiegrenene, uavhengig av foreldrenes samlivsstatus
- Normalt vil det være til barnets beste å ha best mulig samlet foreldrekontakt
- Ved avgjørelser om hva som er til barnets beste, må vurderingen gjøres ut fra hva som er best for barnet i et livslangt perspektiv. Stressmomenter knyttet til selve tilbakeføringen bør ikke være til hinder for at barnet føres tilbake til et på sikt bedre situasjon for seg.
- Norge bør bidra til å hindre at internasjonale foreldretvister kompliseres unødige og at norsk lovgivning ikke er til hinder for gjennomføring av internasjonal rett.
- Det bør være enkelt å tilbakeføre barnet til sitt hjemsted, når den ene forelderen har flyttet eller bortført barnet. Også når dette medfører flytting til utlandet.
- Barneloven bør endres når det gjelder flyttespørsmålet, slik at den i større grad reflekterer dagens realiteter, mht foreldreinvolvering, både nasjonalt og internasjonalt.

Arbeidsgruppe med bundet mandat?

Arbeidsgruppens leder Torunn Elise Kvisberg har skrevet doktorgradsavhandling om internasjonale barnefordelingssaker (foreldretvister) og internasjonal barne bortføring.

http://www.jus.uio.no/ifp/forskning/arrangementer/disputaser/kvisberg_torunn.html
<http://abpworldgroup.com/tag/hovedomsorg/>

og hun fremstår som kritisk til tilbakeføring av barn etter lovstridige barne bortføringer.

På denne bakgrunnen må det være lov til å stille spørsmålet om utvalgslederen er helt uhildet. Gitt denne konstruksjonen - ville det være en tenkelig opsjon om utvalgets konklusjon skulle strid mot lederens egen doktoravhandling?

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barne bortføringssaker i Norge"

Rapporten blander sammen tema og underslår at utydelig regelverk skaper mer kompliserte rettsprosesser

Utvalgets rapport isolerer i liten grad selve bortføringsaspektet fra andre tema. Det er for mange referanser til forhold som mer naturlig hører hjemme i en endelig behandling av foreldretvisten under bostedets jurisdiksjon. Gruppen overvurderer stressmomenter knyttet til tilbakeføring, og undervurderer effekten av en utydelig tilbakeføringspolicy.

Hvis det er klare regler som følges opp ved lovstridig barnebortføring vil terskelen for bortføring bli høyere. På den annen side - ved svake og utydelige regler som i praksis ikke følges opp, vil antall rettstridige barnebortføringer øke, derved vil også belastningen på norske familier og barn spesielt øke som en følge av dette.

En lov bør dessuten ikke formuleres slik at anvendelsen fragmenteres mellom rettsstaten, forvaltningsorganer og foreldrene. Det er tilfellet hvis bortføring i praksis legitimeres og man blir prisgitt praksis i offentlige forvaltningsorganer.

Den eneste grunnen til at bortføring av barn kan aksepteres er når dette skjer i nødverge.

Foreldreansvarets rolle bør styrkes

Barnebortføring og foreldreansvar er to ting som henger tett sammen. I praksis betyr barnebortføring en krenking av en eller flere parter rett til å utøve foreldreansvaret. Både barneloven, barnebortføringsloven, barnevernloven og tilliggende lovverk bør styrke foreldreansvaret og i større grad beskytte dette.

Det bør være samsvar mellom innholdet i foreldreansvaret og sanksjoner overfor den som har krenket det. En snarest mulig restaurering av situasjonen før bortføringen bør være målet.

Tilbakeføringsspørsmålet

Erfaringsmessig er rettssaker om barn (foreldretvister) preget av langvarig tautrekking og ikke minst posisjonering som kan være svært uheldig spesielt for barnet. Langvarig konflikt mellom foreldrene og uavklarte situasjoner er langt mer skadelig for barn enn (i de fleste tilfeller) å bli tilbakeført til en kjent situasjon.

Det bør i størst mulig grad gå automatikk og forutsigbarhet i tilbakeføring, for å hindre langdryg saksbehandling og vedvarende usikkerhet for de involverte parter. En rettsstat kan ikke basere seg på selvtekt som et gyldig rettsprinsipp.

F2F er kritisk til de mange unntakene utvalget drøfter, da dette i praksis (uavhengig av teori) ofte blir regelen.

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortførings saker i Norge"

foreningen 2 foreldre

Loven bør være slik utformet at det ikke blir et mål å etablere en situasjon hvor et av unntakstilfellene er oppfylt. F2F kjenner til tilfeller der barn er bortført og politiet har nedprioritert behandling av anmeldelsen så lenge at 1 års regelen trådte inn.

1 års regelen bør ikke i seg selv være nok til å avvise en bortføring. Dersom det er treghet i behandlingen av bortføringssaken, og det ikke er bevist utover rimelig tvil at det beste for barnet er å bli boende i landet det er bortført til, så bør ikke dette være nok til å la være å gjennomføre en tilbakeføring.

F2F er på generelt grunnlag imot at barn skal involveres i foreldretvister. I den grad barna skal involveres, bør dette være etter tilbakeføring til bostedet, og ikke i spørsmålet om tilbakeføring skal gjennomføres eller ikke. Tilbakeføring, ved ulovlig bortføring mellom konvensjonsland, bør skje automatisk og forutsigbart.

Den tryggheten som en forutsigbar reaksjon på barnebortføring gir, vil være langt mer effektiv for å hindre vanskelige situasjoner for barn. Skal et barn oppleve rettssaker i flere omganger, blir dette dobbelt ille. Først for å avgjøre tilbakeføringsspørsmålet, og deretter selve foreldretvisten.

Kommentarer, innvendinger og tillegg

I punkt 6.7.2 behandles problemstillingen om det er tilstrekkelig med en midlertidig avgjørelse for å flytte et barn til utlandet i påvente av en endelig dom. Vi er enige i arbeidsgruppens innstilling og at dagens ordning er uheldig. Imidlertid er vi uenige i arbeidsgruppens standpunkt gitt i siste avsnitt på side 47. Foreningen 2 Foreldre er av den oppfatning at det også ville være uheldig å godta en midlertidig avgjørelse som gir rett til utenlandsopphold med barnet frem til den endelige dommen er avsagt. Grunnlaget for dette standpunktet vil vi gjøre kort rede for i det følgende.

I de tilfellene det er spørsmål om å flytte et barn til utlandet skal opp til domstolene, burde barnet være i Norge helt til saken er endelig avgjort. Ved å åpne for utenlandsopphold frem til den endelige dommen avsies, kan det potensielt sett oppstå tilfeller hvor barnet forsvinner fra den gjenværendes "radar", og i realiteten bortføres. På grunn av Schengen-samarbeidet kan det også bli vanskelig å oppspore barnet eller å stoppe bortføreren da en kan bevege seg fritt uten å fremvise pass. Denne muligheten for barnebortføring må unngås og kan lett avskjæres ved at barnet må bli igjen i Norge til avgjørelsen foreligger.

Regelen som arbeidsgruppen foreslår, kan i praksis by på tolkningsproblemer. I mange tilfeller vil det kunne være vanskelig å sondre mellom hva som er flytting av barnet og hva som er å anse som et lengre utenlandsopphold. Regelen kan også medføre unødvendig ustabilitet i barnets liv. Dersom retten i den endelige dommen kommer til at barnet ikke skal flyttes utenlands, kan barnet ha dannet relasjoner i utlandet som det igjen må forlate da det

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge"

foreningen 2 foreldre

sendes tilbake igjen til Norge. Sårbare barn som har vært igjennom et samlivsbrudd må skjermes for en slik praksis.

I rapporten omtales de tilfellene hvor det gjøres en barnebortføring fra eller til et land som er utenfor konvensjonen. Vi ønsker å uttrykke noen innvendinger til dette. At det ikke er noen særregler for oppfølging i barnebortføringssaker som er utenfor Haag-konvensjonens område, er kritikkverdig. Det bemerkes imidlertid at den praktiske bistanden som ytes fra utenriksstjenesten, som gjennomgått i punkt 7.3 synes tilfredsstillende. Vi er også enige i gjennomgangen av arbeidsgruppen gjort i punkt 7.3.4.

Arbeidsgruppen skriver på side 115 at oppfølgingen av utenriksstasjonene i dag oppleves som varierende. I lys av at barn som rammes av slike saker er svært sårbare, og med hensyn til barnets beste, mener vi at en rett til oppfølging for den gjenværende i barnebortføringssaker fra Norge burde lovfestes. Ved en lovfesting kan kvaliteten av oppfølgingen sikres ved alle utenriksstasjonene, og en det kan bidra til en likere behandling ved utenriksstasjonene.

Utvalget skriver: *"Formålet med Haagkonvensjonen er at barn som er ulovlig bortført blir tilbakelevert til sitt opprinnelige bostedsland så raskt som mulig.*

.....

Arbeidsgruppen mener imidlertid at det er mange praktiske hensyn som tilsier at sakene bør behandles der barnet oppholder seg, blant annet at det er på dette stedet det er mest praktisk å høre barnet.

....

Arbeidsgruppen mener at det i de fleste barnebortføringssaker vil være best om foreldrene selv avtaler en løsning. Det bør legges til rette for dette gjennom å tilby meklingsordning i større grad enn det gjøres i dag. En ny meklingsordning kan bidra til at saker løses raskere, og at man finner bedre og mer langsiktige løsninger både for barnet og foreldrene."

Å innføre en lov som langt på vei legitimerer barnebortføring er meningsløst. Hensikten bør tvert i mot være å sikre rask tilbakeføring av ulovlig bortførte barn.

F2F kan ikke støtte at utvalget går inn for å utvide det anarki som i praksis allerede finnes på barnelovområdet på grunn av svak oppfølging og sanksjonering av lovstridige handlinger, slik en f.eks. helt gjennomgående ser ved rettsstridig samværs sabotasje.

Det er ingenting som skulle tilsi at barnebortføring, og spesielt ikke til et annet land, er en gangbar fremgangsmåte. Her må det være nulltoleranse i barnelovgivningen. Erfaringen viser at vi trenger mer, ikke mindre, tydelig konsekvens av slike lovbrudd.

S. 48:

Arbeidsgruppen foreslår at det bør innføres en regel i barneloven om at domstolen kan ta særskilt stilling til barnets utenlandsflytting selv om foreldrene har felles foreldreansvar. En slik regel er forslått i høringsnotat til Haagkonvensjonen 1996 som 49 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ute på høring med høringsfrist

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge"

foreningen 2 foreldre

3. januar 2014.

F2F støtter dette forslaget. Spesielt er dette relevant for saker der en forelder risikerer å bli fradømt foreldreansvaret utelukkende fordi retten vurderer det til å være til barnets beste å tillate at barnet får flytte utenlands

Å miste all inflytelse over barnet, bare for å åpne for utenlandsflytting, er en alt for drastisk avgjørelse som oftest vil være i strid med barnets beste. Samtidig bør det klart fremgå at flytting til utlandet bare skal gis støtte i særlige tilfeller, og at flyttespørsmålet fortsatt skal ligge under foreldreansvaret.

Samtidig bør også flytting innenlands legges inn under felles foreldreansvar som foreslått av barnelovutvalgets flertall (alle unntatt en) i NOU 2008:9.

Arbeidsgruppen mener at prinsippet om at en ulovlig bortføring i utgangspunktet ikke endrer barnets bosted, og dermed ikke påvirker jurisdiksjonsvalget for barnelovssaker, bør vurderes lovfestet. Haagkonvensjonen 1996 har en egen regel om jurisdiksjon etter ulovlige bortføringer i artikkel 7 første ledd, som kan tjene som et mønster.

F2F støtter dette. Samtidig bør det innføres flere sanksjoner gjøre det vanskelig for bortfører å gjennomføre bortføring. For eksempel utbetaling av stønader og barnebidrag bør stanses når barn er ulovlig bortført over landegrenser.

Det bør være en mer tydelig reaksjon på ulovlig barnebortføring, og dersom en ulovlig bortføring har funnet sted, bør reaksjonen være tilbakeføring, slik at saken kan behandles på barnets bosted.

Da foreldrene i stadig større grad enn tidligere har et likeverdig forhold og tilknytning til barnet bør bostedsforelders beskyttelse mot straff for barnebortføring fjernes. Dersom reaksjonen er fengselsstraff vil det i de fleste tilfeller være en fullgod løsning at samværsforelder overtar som bostedsforelder. Betinget fengsel vil også være en mulighet.

Manglende sanksjonsmuligheter, og for store muligheter til å omgå lovverket, skaper et unødvendig stort og stadig økende volum av barnebortføringssaker.

Med dagens tilnærmet likeverdige involvering i barna, har forskjellen mellom bostedsforelder og samværsforelder blitt mer og mer utvisket. Barn opplever i stadig større grad å ha to hjem når det er snakk om reorganiserte familier. Man kan derfor i normaltilfellene anta at barnet har et fullgodt hjem å vende tilbake til ved tilbakeføring.

Arbeidsgruppen mener at barnet i større grad enn i dag bør høres.

Dette er en betraktning som ikke hører hjemme i denne sammenhengen, da hovedhensikten med konvensjonen er å sikre rask tilbakeføring og behandling i bostedslandet. Å høre barnet er noe som skal skje i den etterfølgende rettsbehandlingen. Det er ille nok at barn skal måte

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge"

foreningen 2 foreldre

eksponeres for konflikten, men at de skal være med på å ta stilling til hvor saken skal opp er meningsløst.

Barnebortføringen representerer en ytterligere belastning, og som nevnt kan også tilbakeføringen være belastende for barnet, spesielt der det har gått lang tid siden bortføringen.

I de fleste tilfeller vil det å komme hjem til kjente omgivelser stabilisere situasjonen for barnet. Dersom det skal sås tvil om tilbakeføringen er bra eller ikke for barnet, og dette skal være et moment i saken, så vil en slik formulering være en åpenbar invitasjon til trenering. Dette er stikk i strid med konvensjonens formål.

Det kan ikke være tvil om at usikkerhet om egen livssituasjonen er svært stressende for et barn. En rask og automatisk tilbakeføring til bostedet vil være å foretrekke dersom det ikke foreligger en klar nødvergesituasjon, hvor et annet lovverk bør anvendes.

I stedet for å skape rom for ytterligere skjønnsutøvelse i barnebortføringssaker bør man fokusere på å tette alle hull i lovgivningen og innføre mer tydelige pålegg til forvaltningen som i mange tilfeller svikter på dette området.

Det finnes eksempler på politisaker der anmeldelse av slik overtredelse ikke har vært behandlet før ett år etter anmeldelsen.

s.28 I konvensjonen er utgangspunktet at plikten til anerkjennelse og fullbyrding skal være mer absolutt etter ulovlige bortføringer enn i andre tilfeller. Det er likevel adgang til å reservere seg mot dette, slik at unntaksreglene gjelder også etter bortføringer. Norge har tatt en slik reservasjon.

29 Disse reglene brukes sjelden i praksis. Det er ikke hvert år Justis- og beredskapsdepartementet, som er sentralmyndighet også i henholdt til Europarådskonvensjonen, mottar søknader under konvensjonen, mens det andre år kan være en til to søknader. I arbeidsgruppens mandat heter det at konvensjonen ikke benyttes i særlig utstrekning i barnebortføringssaker.

Arbeidsgruppen ser derfor ikke grunn til å komme med noen vurdering av saksbehandling eller regelverk, og om det er ønskelig med endringer.

Denne reservasjonen bør oppheves, slik at konvensjonens hovedhensikt om å gjenopprette bosteds og jurisdiksjonssituasjonen som bortføringen endret blir tydeliggjort.

Sluttkommentar

Avslutningsvis ønsker Foreningen 2 Foreldre å bemerke at de støtter særskilt arbeidsgruppens uttalelser hva gjelder ratifisering av Haag-konvensjonen av 1996 for å styrke samværretten til barnet med begge foreldrene, se punkt 6.10.3 side 60 i rapporten. Da det kun er stilt et

F2Fs høringsuttalelse til "Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barnebortføringssaker i Norge"

foreningen 2 foreldre

minimumskrav i konvensjonen fra 1980, ser vi på det om en plikt for Norge, i sammenheng med pliktene vi har etter FNs barnekonvensjon, å ratifisere konvensjonen av 1996 for å sikre samværsretten.

F2F mener at lovverket på barneområdet bør være normativt, grensesettende og tydelig, samt fremme likeverdig foreldreskap, barne- og familieperspektivet. Uheldig posisjonering og langvarig konflikt mellom foreldrene er det som skader barn mest. Barnebortføring øker dette problemet, og nulltoleranse vil i større grad skape ro og avklaring enn en lang liste med unntaksregler.

Med vennlig hilsen

Rune Harald Rækken
Leder, Foreningen 2 Foreldre

Hans Tau Hatlestad (sign.)
Styremedlem, Foreningen 2 Foreldre